

Secretariaat: Parklaan 28, 1777 BB Hippolytushoef,

Tel. 0227-595469 – info@landschapszorg.nl

Deze beperkte notitie geeft puntsgewijs een **samenvatting van verschillende actuele ontwikkelingen die een** bedreiging vormen voor de landschappelijke - en natuurkwaliteiten van Wieringen (opgesteld augustus 2014).

Stichting Landschapszorg Wieringen

Wieringen is als aardkundig monument met zeer bijzondere landschappelijke kenmerken een deel van de gemeente Hollands Kroon dat bijzondere aandacht verdient. De SLW wil zich inspannen die bijzondere kenmerken te behouden uit te dragen. Daarnaast is de SLW ook een natuurorganisatie die als uitgangspunt heeft behoedzaam met natuurwaarden om te gaan en deze ook te beschermen in de vorm van actie voor gericht natuurbehoud.

De Stichting Landschapszorg Wieringen heeft zich als doelstelling gesteld te waken over de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van het grondgebied van Wieringen. Nu de gemeente Wieringen is opgegaan in het grote geheel van Hollands Kroon hoopt de SLW door haar opmerkingen ook voor de andere voormalige zelfstandige gemeenten een duidelijk standpunt over natuur en landschappelijke kwaliteiten in te nemen.

Wieringen bijzondere status

Wij als Stichting Landschapszorg Wieringen willen dat er een *duidelijk landschappelijk - en natuurbeheerplan* ontwikkeld wordt voor het grondgebied van het voormalige eiland Wieringen, waarin behoud van natuur en landschappelijke en cultuurhistorische waarden het uitgangspunt vormt. Volgens de Provinciale Milieu verordening is Wieringen erkend als stiltegebied en als aardkundig monument. Dit alles juist leidend tot de aantrekkelijkheid voor de bezoeker, en niet in de laatste plaats voor de bewoners van Wieringen. Wij zouden wensen dat de gemeente Hollands Kroon in het kader van deze planontwikkeling ondersteuning biedt aan een dergelijk initiatief in plaats van te proberen vormen van samenwerking met betrokken partijen, zoals het Verdrag van Wieringen ooit tot stand kwam, verder te negeren.

De gemeente Hollands Kroon zal zich moeten beraden over haar beleid inzake natuurbeheer en natuurbehoud om de landschappelijke kwaliteiten te behouden en zeker ook om de aparte status van Wieringen te handhaven. Wij zijn ervan overtuigd dat ook de bewoners van Anna Paulowna (denk bijvoorbeeld aan het Kruiszwijn gebied), de bewoners van Oude en Nieuwe Niedorp en andere voormalige gemeenten wensen dat de Gemeente Hollands Kroon een duidelijk uitgangspunt formuleert op het gebied van **natuurbeheer en natuurbehoud** binnen haar gemeentegrenzen.

Landschappelijke kwaliteiten behouden en bewaken

Aan een dergelijk beleid ten aanzien van Wieringen kan vormgegeven worden indien er aandacht is voor ondermeer de volgende aspecten:

- De geomorfische gesteldheid van Wieringen wordt gekenmerkt in het bijzonder door de aanwezigheid van een duidelijk micro-reliëf. Dit verwijst naar de ontstaansgeschiedenis van Wieringen en is een zeldzaamheid. Behoud van deze gaafheid en ongestoordheid van structuren is aangegeven in de definitie van aardkundig monument. Behoud en beheer in de vorm van een offensief beleid op basis van een *duidelijk landschappelijk* - behoud van micro reliëf - *en natuurbeheersplan* ontwikkeld voor het grondgebied van het voormalige eiland Wieringen.

-Voor het *bepalen van de natuurwaarden* van het totale areaal van Hollands Kroon kan gebruik gemaakt worden van verschillende informatiebronnen (o.a. Waddenacademie, SOVON, Vogelbescherming). Hiervan kan gebruik gemaakt worden voor het stellen van criteria die betrekking hebben op de kwaliteit van de flora, de fauna, het landschap of de geologische gesteldheid. De natuurwaarde van een gebied kan worden vastgesteld aan de hand van criteria, eventueel gecombineerd met de omvang en de mate van verbinding of juist isolatie van het betreffende gebied. In de Nota Natuur, bos en landschap in de 21 eeuw is het beleidskader voor bos, landschap, en biodiversiteit voor de komende 10 jaar in Nederland geformuleerd (vervanger van Natuurbeleidsplan, Bosbeleidsplan en de Nota landschap).

- *Weloverwogen beheer*. Er is sprake van onvoldoende coördinatie van beheersmaatregelen ten behoeve van behoud van natuurwaarden. Met name door onduidelijkheid vanuit Hollands Kroon met betrekking tot Handhaving is dit een moeilijk onderwerp. In die zin worden natuurwaarden bedreigd. Door gericht beheer kunnen habitats en soorten behouden worden. Hiervoor is kennis van soorten en voorwaarden tot voortbestaan noodzakelijk. Criteria met het oog op flora en fauna kunnen te maken hebben met de aanwezigheid van planten, plantengemeenschappen of dieren die ofwel zeldzaam, ofwel bedreigd ofwel karakteristiek zijn.

- *Bijzondere natuurwaarde Waddenzee en samenhangend daarmee het Oeverse Schor* . Een gebied als dit ontleent de natuurwaarde aan het feit dat het een belangrijk aandeel van de wereldpopulatie van een bepaalde (vogel)soort herbergt en de functie die het gebied heeft (zoals: tussenstop tijdens de trek, rustgebied, broedgebied) voor het overleven van de soort of populatie. Het Oeverse schor is een kwelder in ontwikkeling en vraagt daardoor om beheer ten einde het gebied te beschermen en ook te beheren in verband met vraagstelling over climaxvegetatie.

-Wieringen wordt gekenmerkt door binnen en buitendijkse *Hoogwatervluchtplaatsen*. Deels structureel en bij slechte weersomstandigheden in het bijzonder raken de percelen achter de dijk vol met vogels. Vogelbescherming en Staatsbosbeheer werken aan realisering van drie buitendijkse hoogwatervluchtplaatsen het Oeverse schor, de Oude haven en het Normerven. Een meer structurele broedgelegenheid wordt gedacht bij aanslibbing van de leidam bij Den Oever tot broedeiland.

-*Formuleren van natuurbeheer in een samenhangend plan*. Voor Wieringen zou dit neerkomen op een :

+ Waddenzee behoort voor een deel tot grondgebied van Hollands Kroon, hiervoor geldt een bijzondere status met hoge natuurwaarde

- + weloverwogen maaibeeld van wegbermen en bermbeheer(afvoer maaisel: verschraling leidt tot soortenrijkdom)
- + zorgvuldig beleid ten aanzien van dunnen en laten verdwijnen van bosschages
- + zorgvuldig omgaan met locaties die gekenmerkt worden door bijzondere vegetatie
- + begrazing van dijken en lege landbouwgronden
- + strooibeeld in de winter (verzilting brengt eenzijdige groei van Engels gras, zeeweegebree en lepelblad).

Beheer van EHS verbindingzones

-Definiëren van EHS voor Wieringen en grondgebied van Hollands Kroon. De ecologische hoofdstructuur – sinds 2013 Natuur Netwerk Nederland – is opgebouwd uit kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en verbindingzones. Kerngebieden zijn natuurterreinen, landgoederen, bossen, grote wateren en waardevolle agrarische cultuurlandschappen, die minimaal 250 hectare groot zijn. Natuurontwikkelingsgebieden zijn gebieden met goede mogelijkheden voor het ontwikkelen van natuurwaarden, van nationale en internationale betekenis.

Verbindingszones – de zogenaamde robuuste ecologische verbindingen – moeten worden uitgewerkt voor Wieringen en Hollands Kroon in het bijzonder. Het doel is deze structuur te laten aansluiten op ecologische verbindingzones buiten het gebied van Hollands Kroon, door aansluiting te zoeken in Noord Holland.

De EHS wordt uitgewerkt in provinciale streekplannen (PEHS) en vormt een richtinggevend kader voor structuur – en bestemmingsplannen. Het Rijk en de provincies hebben gezamenlijk ‘spelregels’ rond de EHS uitgewerkt, zie ‘Spelregels EHS; beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS saldobenadering en hergrenzen EHS”.

De droge en natte natuur van de EHS zou uiteindelijk een aaneengesloten netwerk moeten vormen dat over de grenzen met andere landen aansluit bij het Pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN). Daarnaast wordt in de Europese Unie waardevolle en voor Europa kenmerkende natuur beschermd door het netwerk Natura 2000.

-Beheer van EHS verbindingzones

Niet alleen het bepalen van de EHS, maar ook het beheer ervan regelen is een vereiste die de gemeente Hollands Kroon moet invullen. Concreet voorbeeld: kitesurfing op de Waddenzee is maar op beperkte plaatsen toegestaan en zeker niet bij stiltegebied Vatrop waar het wel plaatsvindt. Hier geldt een vraag van handhaving.

- Tegengaan van verrommeling van het landschap op verschillende manieren. De natuurwaarde en landschappelijke waarde van een gebied als Wieringen is de kleinschaligheid en de aanwezigheid van bijzondere slenken in het landschap. Door ‘kilveren’ en vlakken van de oppervlakte in de percelen, verbreding van wegen en toegang tot de percelen gaan deze aspecten verloren. Daarnaast moeten beperkingen van borden en vlaggen in het landschap meer overzicht en rust brengen.

-Bewaken van natuurwaarde en milieukwaliteiten. Zorg voor schoon water, schone lucht en een schone bodem, rust en duisternis wordt gerekend tot de milieukwaliteit van de leefomgeving. Op Wieringen zijn de voorwaarden rust en duisternis nog opties waar voor gestreden kan worden. Voor de Wieringermeer geldt dat ook daar duidelijke bepalingen

gelden voor de lichtuitstoot van de kassen. Toch verschijnen binnen de industriële complexen aldaar meer en meer continue aanwezige lichtbronnen.

- Accent op recreatieve waarden van Wieringen bestaat binnen de visie van Hollands Kroon, maar er bestaat geen structureel beleid tot het *behoud van waardevolle landschapselementen* (boerderijen, schapenboeten, en hekken) die een grote aantrekkingskracht voor een landschap uitmaken en daarmee de recreatie aantrekkelijk maken.

Intensieve vormen van landbouw

-*Emissies* uit de intensieve landbouw (ammoniak, fosfaten en nitraten) hebben een negatieve invloed op biodiversiteit. Gevolg van vermessing is dat algemenere plantensoorten steeds algemener worden. Soortenarm intensief gebruik van landbouwgronden vormen een bedreiging voor de natuurgebieden. Voor Wieringen geldt een stellingname dat kleinschalige landbouw meer de vorm is die past bij het landschap; grootschalige landbouw is meer passend binnen de Wieringermeer.

-Gebruik van bestrijdingsmiddelen zoals in de intensieve landbouw wordt toegepast geeft duidelijke graden van vervuiling aan die binnen het oppervlakte water kunnen worden aangetoond. Verschillende culturen zoals lelieteelt worden hierdoor gekenmerkt en zijn voor Wieringen niet geëigend, zoals destijds is vastgelegd in het Verdrag van Wieringen.

-Intensieve landbouw en daarbij *passend beheer* richting 'grote percelen' leidt tot kaalslag van kleine bosjes, ruigten en sloten die dienen als vluchtplaatsen voor zoogdieren en trekkende vogels.

-*Verdroging en waterbeheer*. Verdroging als gevolg van ontwatering ten behoeve van intensieve vormen van landbouw geeft een verdroging van de waterlopen op Wieringen en daarbij behorende vegetatie. Waterordering en waterstand beheer moeten ook natuurbeheer als uitgangspunt hebben.

-*Biologische landbouw* paste beter in het landschap door de kleinschalige aard. Echter het arsenaal op Wieringen loopt ver achter bij het landelijke gemiddelde. In de provincie Noord Holland bestaat wel beleid grond te vinden voor biologische land- en tuinbouw. De gemeente Hollands Kroon kan een actiever beleid inzetten naast het stimuleren van de industrieel landbouwkundige processen zoals in de kassenteelt.

Horizonvervuiling

- Wieringen wordt gekenmerkt door *lange zichtlijnen* en dit vormt een duidelijk aspect van de landschapsbeleving. Verstedelijking in de zin van uitbreiding van woonwijken en uitbreiding van bebouwing (grotere stallen) kan deze beleving van ruimte nadelig beïnvloeden. De ruimte raakt te versnipperd tot te kleine eenheden. Het gebied van Wieringen is kwetsbaar voor ruimtelijke ingrepen in de landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden.

- Het te ontwikkelen bestemmingsplan biedt mogelijkheden gebieden en *elementen te beschermen* tegen activiteiten die de landschappelijke waarden van dit gebied kunnen aantasten. Het is van belang dat dit beschermen als uitgangspunt wordt genomen.

- *Plaatsing van windmolens* in Polder Waard Nieuwland. Er zijn wel plannen waarin dit feit wordt genoemd, dit zal echter afgewezen moeten worden om bovengenoemde redenen. Centreren van intensieve landbouwactiviteiten, waaronder kassen, leiden tot een industrieel complex waar ook windmolens een plaats kunnen vinden.

Gewenste totaalvisie over landschap

- De SLW is een groep die *structureel* deelneemt aan een aantal overlegvormen binnen de gemeente Hollands Kroon (zie opsomming aan einde van deze notitie). Daarnaast is de Stichting reagerend op actuele gebeurtenissen die zich voordoen. Het hoofddoel van de Stichting is behoud en bewaking van het Landschap van Wieringen (zie ook bijgaande flyer).

-De SLW is bezig *systematisch* - middels een fotobestand - vast te leggen hoe het landschap van Wieringen in 2000 en verder is en wat er gebeurt als er ingrepen in het landschap worden uitgevoerd. Door het feit dat de SLW al zo'n lange geschiedenis heeft kan nu ook met eerder gemaakte foto's een reeks van vergelijkingen worden uitgevoerd. Natuurbeheer is in Nederland essentieel , voor het behoud van de specifieke waarde die de natuur en landschap heeft. Doordat de natuur versnipperd is en dynamische processen zijn ingedamd zijn veel terreinen een vertegenwoordiging van een bepaald successiestadium of een resultaat van menselijk, vaak cultuurhistorisch, beheer.

-De SLW zou het wenselijk vinden indien op gemeentelijk niveau een duidelijke uitspraak komt met betrekking tot een *beleid Handhaving* met name voor het aspect landschap en natuur.

-Het instrument *Commissie Buitengebied* past in de participatiegedachte waarbij er sprake is van overleg tussen alle betrokkenen over het behoud van het landschap en biedt gelegenheid te komen tot compromissen. Kortom voortzetting van Commissie Buitengebied is gewenst.

- Mede als uitgangspunt is te nemen het *Beeldkwaliteitsplan* zoals dat is ontwikkeld en in de gemeenteraad van Wieringen besproken en aangenomen op 10.1.2011. Dit richt zich op versterken en behoud van de cultuurhistorische en landschappelijke waarden van Wieringen.

Wieringen

In landschappelijk opzicht heeft Wieringen een geheel eigen, herkenbare identiteit. Wieringen is een voormalig eiland, waarbij het eilandkarakter nog steeds duidelijk aanwezig is. Opvallend zijn vooral de wat hogere gronden en de glooiingen van opgestuwd keileem. Deze zijn 200.000 jaar geleden, in de voorlaatste ijstijd afgezet. De opgestuwde keileem wordt afgewisseld met jongere zeaafzettingen.

Wieringen, een aardkundig monument, grenst aan drie kanten aan water: de Waddenzee, het IJsselmeer en het Amstelmeer. Het wad en het kleinschalige karakter van Wieringen bieden een grote variatie aan landschapsvormen.

Met dit landschap zal zorgvuldig moeten worden omgegaan.

Zuidzichtsicht Wieringen 1920

Doel van SLW

De bescherming van de natuur én het landschap op Wieringen in de meest brede zin.

SLW wordt gesteund door

- Milieufederatie Noord Holland
- Landschap Noord-Holland
- Waddenvereniging

SLW werkt samen met

- Agrarische Natuurvereniging "De Rotgangs"
- Natuurvereniging Wierhaven
- Staatsbosbeheer

Er is wel aandacht voor natuurbehoud, maar wat betreft het landschap wordt "een muur van onveiligheid" ervaren. In snel tempo dreigt ons landschappelijk erfgoed te verdwijnen.

Activiteiten van SLW

Reageren op nota's, streek- en bestemmingsplannen van rijk, provincie en gemeente.

Het stimuleren van actief landschapsbeheer door kennis te verspreiden over:

- Het ecologisch beheer van verschillende terreinen
- De aanleg van tuinvallen
- Het knotten van wilgen
- Het herstellen van walsloten en sjanen
- De bescherming van weidevogels.

Walsloten en sjanen: Kenmerkend voor het eiland Wieringen was het systeem voor de afvoer van het overtollige water. De oppervlaktige greppels op de hogere delen, de sjanen, voerden het water af naar de omliggende lagere delen. Op de overgang van hoog naar laag verzamelde het water zich in de walslot om vervolgens naar zee te worden afgevoerd.

Activiteiten van SLW

- Waken voor grootschalige projecten die het draagvlak van de regio te boven gaan.
- Constructief een bijdrage leveren aan het denken en meebeslissen over natuurwaarden van bestemmingsplannen.
- Het behouden van het open landschap in de kogen, de lagere delen van Wieringen
- Verzet tegen het vltrekken van het micro-reliëf in percelen met hoge landschappelijke waarden.

- Actieve bijdrage aan het behoud en herstel van de Wierdijk (een provinciaal monument).
- Bescherming van karakteristieke oude boerderijen en landbouwschuren.

Zuidzichtsicht Wieringen 1920

Activiteiten van SLW

SLW neemt actief deel aan of volgt kritisch de ontwikkelingen die zich op en rond Wieringen afspelen zoals:

- Het opgaan van de gemeente Wieringen in de gemeente Hollands Kroon
- De stimulering van natuurbeloving, zoals die van het Oeverse Schor
- De plannen rond de aanpassing van de Afsluitdijk in verband met de veiligheid
- De ontwikkelingen rondom de hoogwaterkering van Den Oever
- De toekomst van de vissersij in de Waddenzee (werelderfgoed)
- Het nauwlettend volgen van de schaalvergroting in de agrarische sector

Secretariaat:
Parklaan 28
1777 BB Hippolytushoef
Telefoon 0227-595469

www.landschapszorg.nl

Bijlage: Activiteiten van SLW en overlegsituaties

Structurele activiteiten SLW:

- De Gemeente Hollands Kroon vraagt de SLW ad hoc om raad en advies in kwesties die betrekking hebben op het landschap
- De SLW maakt deel uit van de Commissie Buitengebied Wieringen
- De SLW heeft deel uitgemaakt van de commissie die planontwikkeling voor de Polder Waard Nieuwland voorbereidde; de afronding van het plan is nog gaande 2012-2013.
- Deelname aan overleggroep Dijkverhoging Den Oever
- Deelname aan overleggroep Vernieuwing Afsluitdijk
- Deelname aan atelierbijeenkomsten Groenplan voor de Kop van Noord Holland
- SLW nam in 2012 deel aan de cursus Ambassadeurs van het landschap (georganiseerd met instemming van HK door de Provinciale Staten van Noord Holland)

Incidentele activiteiten SLW:

- Overleg met Archeologische Dienst provinciale Staten Noord Holland
- Contact met landschap Noord Holland
- Contact met Milieufederatie Noord Holland
- Contact met IVN
- Contact met Waddenvereniging
- Contact met de redactie van Wieringer Courant
- Contact met politieke partijen in de gemeente HK
- Contact met natuurvereniging Wierhaven